

4. Про звернення громадян: Закон України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80>. — Назва з екрана.
5. Порошенко П. О. Петиція про зняття депутатської недоторканності [Електронний ресурс] / Порошенко Петро Олексійович. — Режим доступу: <https://petition.president.gov.ua/petition/176>. — Назва з екрана.
6. Учайкін Г. М. Петиція про законодавче затвердження права громадян України на захист [Електронний ресурс] / Учайкін Георгій Миколайович. — Режим доступу: <https://petition.president.gov.ua/petition/40>. — Назва з екрана.
7. Проект Закону про внесення зміни до ст. 9 Закону України «Про громадянство України» (щодо встановлення спрощеного порядку прийняття до громадянства України іноземців та осіб без громадянства, які проходять військову службу у Збройних Силах України) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=2847&skl=9. — Назва з екрана.

Світлана Клімова,

*кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри права та європейської інтеграції
Харківського регіонального інституту*

*державного управління
Національної академії державного управління*

*при Президентові України,
докторант Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого*

ОПТИМІЗАЦІЯ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Однією з визначальних ознак сучасної української держави є запровадження європейських стандартів відносин між владою і громадою (громадянами), сутність яких полягає не в управлінні суспільством, а в наданні послуг, у «служінні» інтересам суспільства і людини. Саме через місцеве самоврядування найповніше може бути реалізована ідея здійснення влади народом безпосередньо, вирішено важливі питання надання адміністративних послуг. Час показав, що саме місцеве самоврядування здатне ефективно здійснювати владні повноваження і забезпечувати юридичне оформлення умов реалізації фізичними та юридичними особами прав, свобод і законних інтересів за їх заявою (видання дозволів (ліцензій), сертифікатів, посвідчень, проведення реєстрації тощо). Тому важливою віхою на шляху формування місцевого

самоврядування стало передання певних адміністративних послуг органам місцевого самоврядування.

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг» [1] було внесено зміни до законодавчих актів України, які регулюють підстави і порядок надання адміністративних послуг. Зміни спрямовано на розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізацію надання адміністративних послуг. Серед новел законодавства — приписи, спрямовані на усунення розбіжностей, що виявлені під час реалізації Закону України «Про адміністративні послуги» [2], шляхом виключення деяких положень із тексту цього Закону та доповнення його новими положеннями, що регулюють статус та діяльність центру надання адміністративних послуг, а також забезпечують удосконалення процедури надання адміністративних послуг в електронній формі. Крім того, органам місцевого самоврядування (виконавчому органу сільської, селищної або міської ради, сільському голові (у разі, коли відповідно до закону виконавчий орган сільської ради не утворено)) надано повноваження щодо реєстрації місця проживання та зняття з реєстрації місця проживання особи, ведення відповідного реєстру територіальної громади.

Законом України «Про адміністративні послуги» встановлено, що адміністративні послуги надаються суб'єктами надання адміністративних послуг безпосередньо або через центри надання адміністративних послуг. Адміністративні послуги в електронній формі надаються через Єдиний державний портал адміністративних послуг, у тому числі через

інтегровані з ним інформаційні системи державних органів та органів місцевого самоврядування [2].

Водночас Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» доповнено новою статтею 37-1: «До відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать такі делеговані повноваження: 1) формування та ведення реєстру територіальної громади відповідно до закону» [3], при цьому порушено юридичну техніку. Пункт перший у цій статті є єдиним, і тому нумерація пунктів тут не потрібна. А також вважаємо, що ці повноваження виконавчих органів сільських, селищних, міських рад є не делегованими (як у Законі), а власними (самоврядними). Такий висновок впливає з положень Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, в якій зазначено: «Основними повноваженнями органів місцевого самоврядування базового рівня є забезпечення: ... надання адміністративних послуг через центри надання таких послуг» [4].

Законом також встановлено дату передання даних центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері реєстрації фізичних осіб, а також житлово-експлуатаційними організаціями, що забезпечували або забезпечують ведення картотек з питань реєстрації фізичних осіб, їх відповідним виконавчим органам сільських, селищних, міських рад — 4 квітня 2016 року. Але на сьогодні в Харківській області в цій частині Закон не виконано. Причин цього декілька.

По-перше, Центри надання адміністративних послуг (ЦНАПи) утворюються при виконавчому органі міської міста районного значення, селищної, сільської ради в разі прийняття відповідною радою такого рішення. Вбачається,

що створення ЦНАПів при виконкомах доцільне тільки після об'єднання громад. Сьогодні ж фактично функціонують ЦНАПи при райдержадміністраціях.

Перелік адміністративних послуг, які надаються через ЦНАП, визначається органом, який його утворив. Перелік послуг затверджений Розпорядженням Кабінету Міністрів України [5], сьогодні він містить 52 адміністративні послуги. Для ефективного та своєчасного запровадження надання зазначених адміністративних послуг слід на законодавчому рівні вирішити питання видів і суб'єктів надання послуг.

По-друге, недосконалість правового регулювання порядку надання адміністративних послуг. Українське законодавство має значну кількість нормативно-правових актів, які частково унормовують зазначену сферу суспільних відносин, проте жоден з них не регламентує процедурного аспекту відносин особи і влади. Унаслідок цього надання послуг населенню досі розглядається органами влади як можливість отримання прибутку, а не як мета діяльності. Практика свідчить про непоодинокі випадки, коли органи влади нав'язують громадянам різні додаткові, переважно платні послуги. Це сприяє розвитку корупції, призводить до порушення права особи та збільшення витрат громадян на реалізацію своїх конституційних прав. Очевидною стає потреба законодавчого врегулювання порядку діяльності органів місцевого самоврядування в контексті надання адміністративних послуг.

Діяльність органів місцевого самоврядування в частині надання послуг регламентується нормами ст. 27–39 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [3], які визначають власні та делеговані повноваження. Але в згаданому Законі не визначено право органів місцевого самовря-

дування самостійно вирішувати питання щодо розширення цього переліку додатковими послугами, в яких є потреба в тій чи іншій місцевості залежно від екологічних, соціальних, економічних та інших умов. Така норма є необхідною з огляду на різні характеристики регіонів України.

По-третє, не вирішено питання фінансування розробки і запровадження реєстрів. Тому пропонуємо унормувати чинне фінансове законодавство, визначивши порядок фінансування.

З метою забезпечення вільного доступу громадськості до інформації щодо надання адміністративних послуг органами виконавчої влади та місцевого самоврядування Кабінету Міністрів України слід передбачити відповідне фінансування на висвітлення в засобах масової інформації, на веб-сторінках органів влади, державних підприємств, установ і організацій інформації щодо переліку адміністративних послуг, які надаються вказаними юридичними особами, переліку документів, потрібних для їх отримання, правил і строків їх надання, прізвищ відповідальних осіб тощо.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг: Закон України від 10.12.2015 № 888-VIII // Відомості Верховної Ради України. — 2016. — № 3. — Ст. 30.
2. Про адміністративні послуги: Закон України від 06.09.2012 № 5203-VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>. — Назва з екрана.

3. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>. — Назва з екрана.
4. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 № 333-р // Офіційний вісник України. — 2014. — № 30. — Ст. 831.
5. Деякі питання надання адміністративних послуг органів виконавчої влади через центри надання адміністративних послуг: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.05.2014 № 523 // Офіційний вісник України. — 2014. — № 45. — Ст. 1193.

Конрад Кобилко

*Школа українського права,
Ягеллонський університет*

ПОЗАЗАКОННІ МЕТОДИ СТАНОВЛЕННЯ ПРАВА

Спільною цінністю всіх держав нашого цивілізаційного кола є принцип демократичної правової держави. Цей принцип закріплено у ст. 2 Конституції Республіки Польща. Аналогічне регулювання можна знайти і в ст. 1 Конституції України. Імператив верховенства права є точкою, від якої можна вивести інші конституційні принципи.

Верховенство права в матеріальному сенсі означає обмеження свавілля влади держави стосовно громадянина. Його основним проявом є забезпечення прав людини [1].

Верховенство закону також можна розуміти як діяльність держави відповідно до принципів права (верховенство закону). Формальним описом верховенства закону є обов'язок державних органів діяти тільки в межах своїх компетенцій, визначених законом, та обов'язок видавання актів щодо застосування закону на основі загальних і абстрактних стандартів, а також заборона укладання нормативних актів, несумісних з нормативними актами вищого порядку [1].

Конституція Польщі, як і України, містить вичерпний ієрархічний перелік джерел права. Тільки ті правові акти, які вказані у ст. 87 Конституції Польщі, можуть бути підставою прав та обов'язків. Верховенство права реалізується, зокрема, забезпеченням узгодженості правових норм.